

Scenariusz wystawy:

**Drogi do wolności w latach PRL-u.
W 30. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność”**

Eksponaty:

1. Książki
2. Fotografie i zaświadczenia
3. Znaczki „Solidarność” i emblematy
4. Kartki okolicznościowe
5. Afisze, ulotki, wydawnictwa związkowe
6. Flaga „Solidarność”
7. Plansze edukacyjne (karty z „Tek Edukacyjnych IPN-u”)

„Drogi do wolności w latach PRL-u. W 30. rocznicę powstania NSZZ Solidarność” - to wystawa historyczna, upamiętniająca wydarzenia sierpniowe w Polsce w 1980 roku, które stały się kulminacją dążeń niepodległościowych Polaków po II wojnie światowej.

Tematyka poszczególnych 10 gablot pokazuje dzieje narodu zniewolonego po 1945 r., próby wyzwolenia się spod jarzma rządów komunistycznych, strajk 1980 roku, powstanie wolnych niezależnych związków zawodowych NSZZ „Solidarność”, wprowadzenie stanu wojennego w Polsce, działalność podziemną „Solidarność”, aż po obrady „okrągłego stołu” w 1989 r.

10 gablot zostało wypełnionych: książkami, albumami, materiałami dokumentalnymi (tj. zaświadczenia, fotografie, kartki okolicznościowe, znaczki i emblematy „Solidarność”, afisze, ulotki i in. wydawnictwa solidarnościowe oraz sprzęt do małej podziemnej poligrafii).

Nad gablotami zawieszono plansze (z „Tek Edukacyjnych IPN-u”) nt. stanu wojennego wprowadzonego na terenie całej Polski - 13 XII 1981 r. W miejscu centralnym wystawy zamocowana była flaga „Solidarność”.

Tematyka poszczególnych gablot skupiała się na następujących zagadnieniach:

Polacy w czasach PRL-u

- Narodziny systemu władzy
- Zrywy wolnościowe:
 - poznański czerwiec 1956 r.
 - marzec 1968 r.
 - grudzień 1970 r.
 - czerwiec 1976 r.
 - sierpień 1980 r.
- Pierwsza wizyta papieża Jana Pawła II w Polsce

Sierpień 1980 r.

- Strajki w poszczególnych miastach i regionach kraju
- Strajk generalny
- Powstanie NSZZ „Solidarność”

Kalendarium Solidarności: 1980-1989

Stan wojenny w Polsce

Porozumienia „okrągłego stołu”

- Wolne wybory – 4.06.1989 r.
- Przeobrażenia ustrojowe – powstanie III RP
- Legalizacja NSZZ „Solidarność”

16 miesięcy Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych NSZZ „Solidarność” –

dokumentacja fotograficzna, wydawnictwa związkowe:

- akcje protestacyjne
- prowokacje
- przygotowania rządu PRL do wprowadzenia stanu wojennego

Polska zniewolona – dokumentacja fotograficzna

- Wprowadzenie stanu wojennego
- Pacyfikacje zakładów pracy
- Internowanie działaczy Solidarności
- Delegalizacja NSZZ „Solidarność”
- Walka władzy PRL z podziemiem solidarnościowym
 - zamordowanie ks. J. Popiełuszki, Grzegorza Przemyska
- Opozycja solidarnościowa po 13. grudnia 1981 r.
 - obchody rocznicowe i akcje plakatowe

„Solidarność żyje”

- kartki okolicznościowe
- ulotki
- przygotowania do wolnych wyborów 4 czerwca 1989 r.

Mała poligrafia podziemnej Solidarności

- urządzenia do chałupniczej produkcji ulotek

Wśród 10 gablot, 5 pierwszych zostało wypełnionych książkami. Pozostałe gabloty zawierały materiały dokumentalne, tj. zdjęcia, kartki okolicznościowe, znaczki i emblematy, afisze, ulotki i wydawnictwa solidarnościowe, zaświadczenia, kartki żywnościowe itp. eksponaty.

Bibliografia:

Gablota I: Polacy w czasach PRL-u:

1. K.Kersten: Narodziny systemu władzy. Polska 1943-1948. W-wa: Wydaw. KRAĞ, 1985.
2. Wojna domowa czy nowa okupacja? Polska po roku 1944. Red. A.Ajnenkiel. W-w: Ossol., 1998.
3. Prymas Tysiąclecia – Kardynał Stefan Wyszyński. Teki Edukacyjne IPN. W-wa, 2003.
4. E.Makowski: Poznański Czerwiec 1956. Pierwszy bunt społeczeństwa w PRL. Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2006.
5. Notes edukacyjny. Pamiętanie peerelu. Poznań . Czerwiec '56. Red. A.Grupińska, J.Wawrzyniak. W-wa: Ośrodek KARTA, 2008.
6. *Marzec '68*. Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej 2008, nr 3, dod.: film DVD: „*Bezpieka. Pretorianie komunizmu*”.
7. *Czerwiec 1956, 1976*. Solidarność Dolnośląska 1981 nr 26/40.
8. *Czerwiec '76. Krok ku wolności*. Teki Edukacyjne IPN. W-wa, 2003.
9. J.J.Lipski: Komitet Obrony Robotników KOR. Komitet Samoobrony Społecznej. Gliwice: Wokół Nas & Wydaw. Głos Śląsko-Dąbrowski, 1988.
10. J.J.Lipski: KOR. W-wa: Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1983.
11. *Niech zstąpi Duch Twój... 2 czerwca 1979. W samo południe 4 czerwca 1989*. Solidarność. Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej 2009, nr 5-6, dod.: płyta DVD z filmem: „*Pielgrzym*” – o pierwszej pielgrzymce Jana Pawła II do Polski.
12. Drogi do niepodległości Polski w XX wieku. Materiały pomocnicze dla nauczycieli. Konkurs szkolny 2001. W-wa: MEN, 2001.

Gablota II: Sierpień 1980 r.:

13. *Solidarność*. Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej 2010 nr 9-10, dod.: płyta DVD z filmem: „*Robotnicy '80*”.
14. S.Stefański: Solidarność na Dolnym Śląsku. W-wa: Profil, 1986.
15. T.Garton Ash: Polska rewolucja. Solidarność 1980-1981. W-wa: Wydaw. Krağ, 1987.
16. Lech Wałęsa. Wstęp: B.Geremek. Gdańsk: Wydaw. Morskie 1990.
17. Kto tu wpuścił dziennikarzy. Według pomysłu Marka Millera. Niezależna Oficyna Wydawnicza; [br. miejsca i roku wyd.].
18. W.Giełżyński. L.Stefański: Gdańsk Sierpień 1980. W-wa: KiW, 1981.
19. Gdańsk – Sierpień 1980. Rozmowy Komisji Rządowej z Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym w Stoczni Gdańskiej (23 -31 sierpnia 1980 r.). W-wa: IWZZ, 1981.
20. S.Dzięcielska-Machnikowska, G.Matuszak: Czternaście łódzkich miesięcy. Studia socjologiczne sierpień 1980 - wrzesień 1981. Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1984.
21. Solidarność – nadzieja zwykłych ludzi. 25 lat. Pomysł i scenariusz M.Jasiński. Komiks. Poznań, 2005.
22. Rząd, samorządy oraz NSZZ „Solidarność” w przeciwdziałaniu przemocy. Oprac. S.Kubowicz, K.Wasiluk, K.Kmieciak-Baran. Gdańsk: Wydaw. Przegląd Oświatowy, 1999.
23. Rząd, samorządy oraz NSZZ „Solidarność” w przeciwdziałaniu przemocy wśród dzieci i młodzieży. Cz. 2. Fakty i wnioski. S.Kubowicz. Gdańsk: KSOiW, 2001.
24. Stelmach W.: Drugie oblicze „Solidarności”. W-wa: IWZZ, 1985.
25. Solidarność. Analizy ruchu społecznego 1980-1981. Wydaw. Europa, 1989.
26. A.Konderak: Bibliografia prasy Solidarności 28VIII 1980 – 12 XII 1981. Lublin: Ofic. Wydaw. Fundacji Solidarności Regionu Środkowowschodniego, 1990.

Gablota III: Kalendarium „Solidarności” 1980-89:

27. J.Skórzyński, M.Pernal: Kalendarium Solidarności 1980-89. Gdy niemożliwe stało się możliwe. W-wa: Świat Książki, 2005.
28. Barańczak S.: Czytelnik ubezwłasnowolniony. Perswazja w masowej kulturze literackiej PRL. Paryż: libella, 1983.
29. L.Wałęsa: Droga nadziei. Kraków: Znak, 1989.
30. Stan wojenny. Fakty, hipotezy, interpretacje. Red. A.Czwołek i M.Polak. Toruń: Wydaw. Nauk. UMK, 2008.
31. G.Musiał: Dziennik wojny Jaruzelskiej. Poznań: Wydaw. Zysk i S-ka, 2006.
32. M.Łopiński, M.Moskit, M.Wilk: Konspira. Rzecz o podziemnej „Solidarności”. Gdańsk-Warszawa: Editions Spotkania, 1984.
33. S.Krzyżanowska, W.Trębacz: Sprawa operacyjnego rozpracowania . „Kaskader”. W-w, IPN, 2007.
34. Jan Mur (A.Drzycimski, A.Kinaszewski): Dziennik internowanego (grudzień 1981 – grudzień 1982). Gdańsk-Warszawa: Instytut Literacki (Paryż), 1985.
35. K.Modzelewski: Między umową a wojną. W-wa: Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1989.
36. J.Holzer, K.Leski: Solidarność w podziemiu. Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1990.
37. Notes edukacyjny. Pamiętanie peerelu. Drugi Obieg 1976-1989. W-wa: Ośrodek KARTA, 2008.
38. P.Gomułkiewicz: Mniejsze zło. Władze stanu wojennego wobec opozycji we Wrocławiu. Warszawa-Wrocław: Wydaw. Nauk. PWN, 1997.
39. M.Nowakowski: Raport o stanie wojennym. Ciąg dalszy... Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1983.
40. Solidarność Walcząca. Fichting Solidarity. Die Kämpfende Solidarität. W-wa: IPN, 2007.
41. Głową muru nie przebijesz. Solidarność Walcząca. Film dokumentalny na DVD. Realiz. TVP i IPN, 2007.

Gablota IV: Stan wojenny w Polsce:

42. Stan wojenny. Teki Edukacyjne IPN. W-wa: 2003, (luźne karty).

Gablota V: Porozumienia „Okragłego Stołu”:

43. J.Eisler, A.Szwarc, P.Wieczorkiewicz: Polska. Dzieje polityczne ostatnich dwustu lat. W-wa: WSiP, 1997.
44. *Czarne Juwenalia – powstanie SKS*. Biuletyn IPN 2007, nr 5-6, dod.: płyta z filmem: „Polskie Państwo Podziemne 1939-1945”.
45. Notes edukacyjny. Pamiętanie peerelu. 1989. Koniec Peerelu. W-wa: Ośrodek KARTA, 2009.
46. Polska w procesie przeobrażeń ustrojowych. Red. S.Wróbel. Katowice: Wydaw. Śląsk, 1997.
47. Porozumienia Okragłego Stołu. Wyd.: NSZZ „Solidarność” Region Warmińsko-Mazurski, 1989.
48. P.Codogni: Okragły Stół czyli polski Rubikon. W-wa: Prószyński i S-ka, 2009.
50. Dudek A.: Pierwsze lata III Rzeczypospolitej 1989-1995. Kraków: Wydaw. GEO, 1997.
51. A.Dudek: Ślady PeeReLu. Ludzie. Wydarzenia. Mechanizmy. Kraków: Wydaw. ARCANA, 2001.

Opracowanie scenariusza i organizacja wystawy
Zofia Góral